

Наші розробки – ваші прибутки

✍ **О.В. ТЕРЕЩЕНКО**, кандидат сільськогосподарських наук, директор
О.О. КАТЕРИНИЧ, доктор сільськогосподарських наук, заступник директора з наукової роботи
С.М. ПАНЬКОВА, кандидат сільськогосподарських наук
О.Б. АРТЕМЕНКО, кандидат сільськогосподарських наук,
Н.М. МУЗИКА, кандидат ветеринарних наук

Державна дослідна станція птахівництва НААН

Птахівництво є найбільш технологічно розвинуеною галуззю сільського господарства України, здатною забезпечувати населення високоякісними дієтичними продуктами харчування та нарощувати темпи виробництва, що дає змогу зміцнити продовольчу безпеку держави. Завдяки високій якості продукції птахівництва та швидкій окупності, ця галузь в усіх країнах посідає пріоритетне місце серед галузей тваринництва.

В останні роки птахівництво України розвивається за рахунок великих підприємств, дрібних та середніх (за обсягом) фермерських господарств і збільшення виробництва в присадибних господарствах. Нині фермерські та присадибні господарства населення представляють 45 % загального поголів'я птиці всіх видів. Цей сегмент ринку успішно розвивається завдяки посиленню використання технологій альтернативного утримання птиці для отримання екологічно чистої органічної продукції.

Оцінка поголів'я птиці в господарствах населення в розрізі видів свідчить про те, що біля 35-40% – це птиця вітчизняної селекції, створена в Державній дослідній станції птахівництва НААН (ДДСП НААН). Резуль-

татом такої діяльності є ціла низка ліній, порід і популяцій курей яєчно-го (бірківська барвіста, крос «Слобідський»), яєчно-м'ясного (полтавська глиняста, ресинтезовані популяції українська чорна та українська зозуляста) і м'ясо-яєчного (плімутрок білий, різнокольорові кури «Геркулес») напрямів продуктивності, індики вихідних ліній кросу «Харківський», а також водоплавна птиця – гуси порід велика сіра та велика біла, популяції українських качок. Для забезпечення потреб споживачів науковці нашої установи працюють над створенням нових селекційно значимих форм птиці (ліній, гібридів) для біоорганічного господарства, які дозволять одержувати екологічно чисту продукцію птахівництва високої якості, що зараз дуже актуально в усьому світі.

Серед останніх селекційних досягнень можна відмітити породу яєчно-м'ясних курей полтавська глиняста та вихідні лінії індиків кросу «Харківський» (затверджені Наказами Міністерства аграрної політики України №780/110 та №781/111 від 6 листопада 2007 року). У цьому році пройшла апробацію заводська лінія Г2 м'ясо-яєчних курей породи плімутрок білий і затверджена як нове

селекційне досягнення Наказом Міністерства аграрної політики і продовольства України №146 від 11 квітня 2016 року.

З використанням цього генетичного матеріалу створено гібрид курей з комбінованою продуктивністю «Грай», який характеризується високою швидкістю росту півників при вирощуванні на м'ясо (2,5 кг у віці 12 тижнів) та несучістю на рівні материнської форми (130-140 шт. за рік життя). Економічний ефект від використання гібрида для отримання м'яса становить 5,8 грн./гол., харчових яєць – 9,5 грн./гол.

За останній час виведено нову вітчизняну заводську аутосексну лінію курей яєчного напрямку продуктивності, відому в народі як бірквіська барвіста, яка відрізняється високим виводом молодняку (87-90%) і надзвичайно красивим його забарвленням. За рік кури цієї лінії зносять 255-265 яєць з кремовим забарвленням шкаралупи.

Створено м'ясо-яєчних курей комбінованого напрямку продуктивності «Геркулес» з різним забарвленням оперення (зогулясті, золотисті, рябі, сріблясті), які користуються величезним попитом у населення. М'ясо-яєчні кури при живій масі 3,2-3,5 кг зносять за рік продуктивності до 225 яєць масою 62-65 г. При вирощуванні на м'ясо в 10-тижневому віці курчата досягають живої маси 42-добового бройлера, але якість м'яса значно краща, так як їх ріст відбувається менш інтенсивно, на натуральних більш дешевих кормах, без використання стимуляторів росту і при значно меншому медикаментозному навантаженні.

Для виробництва яєць в дрібно-товарному секторі найбільш придатна саме птиця вітчизняної селекції, яка хоч і менш продуктивна, ніж зарубіжна, але вона добре адаптована до використання в напівінтенсивних умовах (фермерських та селянських подвір'ях), більш життєстійка, менш вибаглива до кормів, умов утримання, стресів.

Однією з переваг нашої птиці є також те, що разом з нею племінним, спеціалізованим, фермерським і присадибним господарствам населення науковці Державної дослідної стан-

ції птахівництва НААН пропонують розроблені ними екологічно безпечні ресурсозберігаючі технології з розведення цієї птиці. Ці технології включають нормативи вирощування і утримання, інкубації яєць, сучасні прийоми штучного осіменіння птиці та способи дезінфекції пташників.

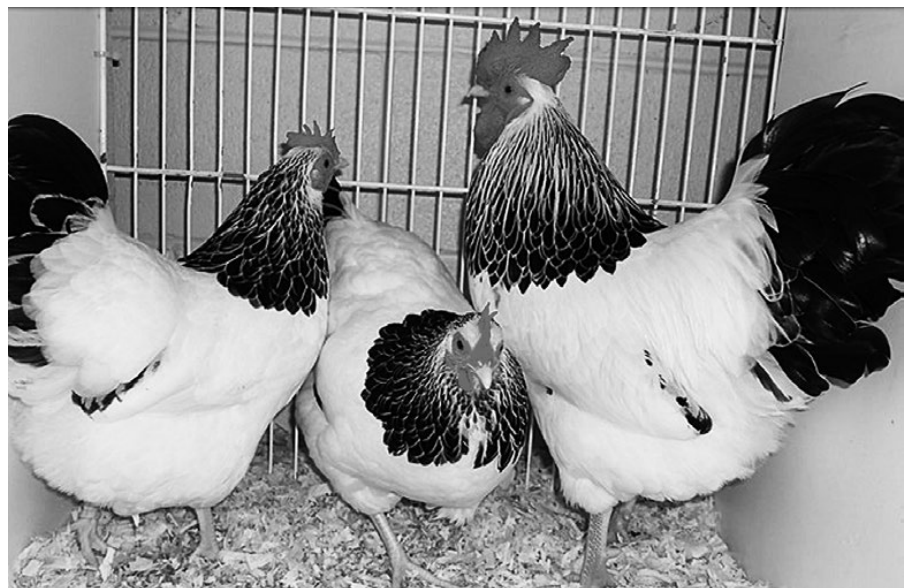
На даний момент ДДСП НААН для присадибних та фермерських господарств розроблено низку ресурсозберігаючих технологій виробництва різних видів продукції птахівництва: яєць курей, м'яса бройлерів, індиків, продукції водоплавної птиці, в тому числі великої жирної печінки. Впровадження цих ресурсо- та енергозберігаючих технологій вирощування, утримання та годівлі різних видів птиці, конструкцій малогабаритного обладнання, систем світлодіодного освітлення пташників, технології та обладнання для примусової відгодівлі водоплавної птиці на жирну печінку забезпечує зниження питомих витрат електроенергії на 30-40%, кормів – на 3-8%. Економічний ефект від впровадження технологій підвищення продуктивних і відтворювальних якостей птиці становить від 3 до 22 тис. грн. на 1000 голів залежно від виду та напрямку продуктивності птиці. Роботу в даному напрямі планується продовжити.

Від успішної репродукції значною мірою залежатиме ефективність усього наступного технологічного ланцюга отримання кінцевого продукту птахівництва. ДДСП НААН має розробки, використання яких дозво-

ляє збільшити вихід якісного інкубаційного яйця та добового молодняку. Використання штучного осіменіння птиці м'ясного напрямку продуктивності дає можливість збільшити рентабельність виробництва до 20%. Спосіб попередження насиджування сільськогосподарської птиці шляхом використання кормової добавки дозволяє зменшити кількість квочок у стаді більш ніж на 50%, збільшуючи тим самим виробництво інкубаційних яєць індичок і гусей. Економічний ефект застосування цього способу на рівні 80-120 грн. на одну індичку та 80-100 грн. на одну гуску.

Ефективність процесу інкубації багато в чому залежить від якості, стану обладнання та температурно-вологісних режимів, які використовують. На сьогоднішній день завдяки дослідженням, проведеним науковцями ДДСП НААН, запропоновано оптимальні температурно-вологісні режими інкубації яєць птиці вітчизняних порід та ліній, розроблено спосіб підвищення інкубаційних якостей яєць після тривалого зберігання, визначено перелік заходів із модернізації інкубаторів барабанного типу. Реалізація цих розробок додатково дає 30-40 голів молодняку на кожну тисячу яєць, закладених на інкубацію.

На зниження собівартості кормів спрямовані розроблені вченими ДДСП НААН технології раціональної годівлі птиці з використанням нових нетрадиційних місцевих кормових засобів (побічні продукти цукрової, спиртової, пивоварної та м'ясо- і мо-

локопереробної промисловості, сої, тритикале, гірчичної макухи тощо), які впроваджуються у господарствах різних типів. Для покращення якості кормів, їх повноцінності і засвоєння розроблено та впроваджено нові технології їх обробки (екструдуювання суміші зернових з олійними).

Включення в корм курям попередньо обробленого тритикале (екструдованого з соєю, соняшником) сприяє нормалізації обміну речовин в організмі птиці і підвищенню продуктивності на 2,9-10% при зниженні витрат корму на 4,1-12,4% (залежно від тривалості згодовування) порівняно з необробленим тритикале. Економічний ефект від застосування у годівлі курей комбікормів з тритикале-соняшниковим екструдатом порівняно з нативним тритикале складає 3,25 тис. грн. у розрахунку на 1000 голів.

Науковцями ДДСП НААН встановлено, що використання комбікормів з 30% цілого зерна злакових підвищує несучість курей і зменшує витрати корму на 10 яєць на 2,2%. Економічний ефект від застосування цього способу годівлі складається з економії електроенергії і зменшення витрат поживних речовин при переробці зерна та підвищення несучості і становить 1,10 грн. на т комбікорму та 0,8 грн. на несучку за 28 тижнів продуктивного періоду. Економічна ефективність застосування цілого зерна злакових у годівлі індичок складає 1,48 грн. на 1 т комбікорму за рахунок економії електроенергії та 45,6 грн. на 1 голову – за рахунок збільшення виходу індиченят.

Дослідження останніх років свідчать про важливу роль омега-3 поліненасичених жирних кислот (ПНЖК) для здоров'я як людей, так і птиці. Оскільки для переважної більшості комбікормів для птиці в Україні характерним є дефіцит омега-3 ПНЖК і надто високе співвідношення омега-6 : омега-3 ПНЖК учені ДДСП розробили метод регуляції рівнів та співвідношення незамінних поліненасичених жирних кислот у раціонах птиці. Нормування омега-3 ПНЖК в раціоні з використанням лляної олії забезпечує економічний ефект 460 грн. на 1000 голів ремонтного молодняка курей та 1900 грн. – на 1000 голів дорослих курей.

Крім того, щорічно співробітниками Державної дослідної станції птахівництва проводиться аналіз якості близько 500-600 зразків корму різного походження, в результаті чого науковцями описані раніше невідомі мікотоксикози птиці, виявлено їх етіологічні фактори, розроблено ефективні способи профілактики мікотоксикозів і чутливі методи визначення мікотоксинів у кормах. Нашими вченими вперше виявлено широке розповсюдження фактора забруднення зерна і зернопродуктів, який раніше не реєструвався, – бактеріальних токсинів. Проводиться моніторинг поширення, вивчення їх токсикологічних характеристик, розробляються методи виявлення та засоби і способи попередження кормових токсикозів.

Для забезпечення безпеки і якості продукції птахівництва вчені ДДСП НААН вивчають ефективність і перспективність нових кормових культур, виведених традиційними методами, а також одержаних за допомогою генної інженерії, асортимент яких розширюється швидкими темпами.

У світлі забезпечення ветеринарного благополуччя птиці науковці Державної дослідної станції птахівництва НААН постійно проводять моніторинг щодо захворювань птиці в Україні, розробляють біопрепарати та діагностикуми. Як свідчить практичний досвід, імпорتنі вакцини не завжди забезпечують достатній рівень захисту. Зокрема, частково це пояснюється тим, що імпорتنі біопрепарати створені на основі штамів, які в антигенному відношенні не ідентичні антигенній структурі вірулентних вірусів, циркулюючих в Україні. Крім цього, віруси характеризуються значною мінливістю, що потребує постійного вдосконалення існуючих біопрепаратів шляхом використання нових, більш імуногенних штамів. Тому, запорукою успіху в контролі ситуації відносно тієї чи іншої хвороби є наявність власної технології виробництва препарату і можливість її швидкого вдосконалення.

Для забезпечення ветеринарного благополуччя розроблено і впроваджено у виробництво цілий ряд вакцин для птиці, які успішно застосо-

вуються в Україні. Це вакцини проти вірусного гепатиту каченят, вірусного ентериту гусей, реовірусної інфекції курей (Арві), ньюкаслської хвороби (ХН), інфекційного бронхіту курей (ІБК), синдрому зниження несучості (СЗН-76). Перспективною розробкою ДДСП, яка вимагає масового впровадження у виробництво, є бівалентна вакцина проти хвороби Марека (ІП-24 + ФС-126), що містить вітчизняний штам вірусу. Власне виробництво таких препаратів сприяє економічній незалежності країни, та зменшує ризик занесення нових інфекційних хвороб птиці.

Крім того розроблено систему епізоотологічного моніторингу, яка заснована на використанні вітчизняних діагностикумів та тест-систем, створених нашими науковцями. Вони дають можливість діагностувати різноманітні хвороби птиці, такі як нейсеріоз, метапневмовірусна інфекція птиці, вірусних ентеритів гусей, реовірусна інфекція курей, з використанням РНГА, ІФА та ПЛР.

В останні 5 років вченими ДДСП НААН на території України виявлено два нових захворювання птиці – поліомавірусна інфекція гусей і реовірусна інфекція качок. Є необхідність у розробці вітчизняних засобів діагностики і профілактики цих захворювань з використанням місцевих штамів вірусів.

ДДСП НААН має власний сайт, на якому представлена різна інформація (яка постійно оновлюється) з проблем галузі, розміщена База даних завершених наукових розробок, Консультаційний центр, Інтернет-магазин для птахівників.

Таким чином, співробітники станції накопичили великий багаж практичних розробок, вже впроваджених або готових до впровадження, які дозволяють ефективно виробляти продукцію птахівництва в дрібних підприємствах (фермах, присадибних господарствах, у приватних підприємств). Однак, з огляду на різноманітність матеріальної бази, використовуваної у дрібнотоварному виробництві, зміну запитів споживачів, економічну ситуацію і т.д. завжди будуть виникати проблеми, які вимагають наукових підходів в їх вирішенні. ■